

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультети	Аудіовізуального мистецтва та заочного навчання	Рівень вищої освіти	перший освітній
Кафедра	Методології крос-культурних досліджень	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	8

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Семестр 29 січня — 15 травня 2024

Викладач	Сагалович Ангеліна Андріївна, ст. викладач ХДАДМ
E-mail	angelina_sagalovich@yahoo.com
Заняття	Понеділок 9.00-10.30, понеділок, вівторок, середа 10.45-12.20
Консультації	Понеділок 12.30
Адреса	к. 203, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-28-11 (кафедра),

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування:

- 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено ОПОБ);
- 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть;
- 3) файли підписувати таким чином: дисципліна, курс, спеціалізація, прізвище_завдання;
- 4) розширення: текст — doc, docx.

Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультації з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години. В умовах Covid-карантину та військового стану передбачено проведення *On-line* консультацій і групових відео-конференцій на платформі *Zoom*. В окремих випадках (за умови домовленості з викладачем) можливе спілкування через *WhatsApp*, *Telegram* або *Viber*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Навчальний курс базується на матеріалах теоретичного, методичного та практичного характеру. Теоретична частина матеріалів транслюється студентам під час лекцій у вигляді основних положень, що розкривають сутність, особливості і принципи організації підприємницької діяльності. Лекційний матеріал ілюструється низкою наочних зразків. Цей матеріал слугує фундаментом до опанування професійних компетенцій, знань і навичок бізнес-організації. Характер і склад дисципліни не передбачає необхідності методичних рекомендацій традиційного типу, замість яких студентам надається перелік рекомендованої

для опрацювання основної та додаткової літератури (монографії, книги, навчальні посібники, періодичні видання, проспекти дизайнерських виставок) і джерел Інтернету (див. Список рекомендованої літератури). Дисципліна викладається українською мовою. Застосування інших мов (російської, англійської) передбачено у випадку тлумачення першоджерел певних положень, дефініцій, спеціальних термінів, а також при індивідуальному спілкуванні з іноземними студентами.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Специфіка курсу Основи підприємництва та організації бізнесу передбачає посилання на матеріали з історії, теорії та професійної практики економіки. Вказується, що навчально-інформаційні матеріали, дані про авторів, дизайнерські школи, творчі групи і т. ін. можна переглянути у мережі Інтернет.

Додаткові методичні матеріали для поточних занять викладач надсилає старостам і особисто студентам (на запит) листуванням.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Практичний характер дисципліни передбачає застосування обладнання двох типів: аудиторного (меблі, штучне освітлення, демонстраційні дошки) та власного (ноутбуки, електронні графічні планшети, що належать студентам). Для виконання навчальних завдань, студенти мають користуватися комп'ютерними програмами. Вибір програм здійснюється студентом самостійно, з урахуванням технічних можливостей ПК, рівня опанування програми.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою даної навчальної дисципліни є закріплення у студентів, основних теоретичних положень з організації підприємницької діяльності в Україні, отримання практичних навичок вирішення актуальних питань, з якими може зіткнутись підприємець або менеджер у процесі здійснення підприємницької діяльності. Дисципліна має за мету навчити студентів займатися цивілізованими бізнесом та підприємництвом.

Завдання курсу ознайомити студентів з питаннями заснування власної справи, з основами організації підприємницької діяльності, із сутністю та обґрунтуванням тих кроків, що їх повинен зробити майбутній підприємець при започаткуванні власного бізнесу.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Інтегральною компетенцією спеціальності є здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері організації підприємницької діяльності, яка характеризується комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних економічних та методів, засобів суміжних наук, виявляти структурні й функціональні зв'язки на основі комплексного художньо-проектного підходу.

Вказані загальні компетентності, формуються у здобувача освіти в процесі вивчення дисципліни і дозволяють проводити професійну діяльність:

ЗК 4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 5 Здатність працювати в команді

ЗК 9 Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Також формуються окремі спеціальні компетентності:

СК 11 Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності.

ПЕРЕЛІК ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

Знати:

- економічні та соціальні проблеми розвитку мистецьких послуг в умовах ринку;
- техніко-економічні показники, які дозволяють аналізувати та оцінювати ситуацію.

Вміти:

- вибирати джерела та канали інформації, систематизувати та обробляти інформацію;
- здійснювати документальний, фактографічний та семантичний пошук інформації, узагальнювати соціально-психологічну інформацію, формулювати висновки та пропозиції;
- користуватися економічними законами та загальними закономірностями розвитку суспільства при вдосконаленні методів планування та регулювання бізнесу;
- застосовувати отримані в ході вивчення дисципліни знання при аналізі господарчої діяльності, розрахунку ефективності інновацій та вибору оптимальних рішень.

Мати навички:

- використання методів моніторингу ринку;
- застосування прикладних методів дослідницької діяльності з використанням інформаційних і комунікаційних технологій;
- опанування економічними термінами, фактами та статистикою;
- об'єднання для аналізу технічних, економічних та технологічних мистецьких факторів;
- розробки бізнес-плану власного підприємства.

В результаті навчання, здобувач освіти має досягнути таких очікуваних результатів навчання:

РН 2 Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

РН 5 Розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

РН 19 Розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі, враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, обирати відповідну бізнес-модель і розробляти бізнес-план професійної діяльності у сфері дизайну.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна спрямована на підготовку бакалаврів до організації та ведення бізнесу в умовах сучасного ринку дизайну, ознайомлення з основними етапами становлення та розвитку відносин у бізнесі, його суть, ознаки; ознайомлення з суб'єктами бізнесу та їх інтересами, формулами бізнесу та сферами їх використання; ознайомлення з сутністю економічних, юридичних і соціально-психологічних передумов формування в країні

цивілізованого бізнесу; з сутністю підприємництва, його функціями, принципами, моделями; формами і видами підприємницької діяльності та їх характеристики.

Дисципліна вивчається протягом одного семестру : 8-го (весіннього). На вивчення дисципліни виділяється 3 кредитів ECTS. Загальний об'єм годин -90, з яких на аудиторні заняття відводиться 30 годин (12 лекційних і 18 практичних). Структура дисципліни складається з 2-х модулів у весінньому семестрі. Програмна задача кожного модулю полягає в опануванні студентами професійних знань і компетенцій щодо актуальних напрямів і тенденцій бізнес-проекування, включаючи аналіз соціально-економічної і споживчої ситуації, методика побудови проектних концепцій і авторських бізнес-планів. Рубіжна перевірка рівня і якості отриманих знань та навичок здійснюється під час здачі модульних завдань, підсумкова – залікових переглядах в кінці семестрів.

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Тема 1. Поняття, сутність бізнесу та підприємництва

Тема 2. Загальна характеристика підприємницької діяльності

Тема 3. Підприємець та його ділові якості

Тема 4. Державне регулювання підприємницької діяльності

Тема 5. Основні кроки підготовки до початку бізнесової діяльності

Тема 6. Ринок та конкуренція у системі підприємництва

Тема 7. Реєстрація підприємницької діяльності

Тема 8. Організація виробництва товару/послуги

Тема 9. Методи пошуку фінансових та трудових активів

Тема 10. Ціноутворення

Тема 11. Оподаткування підприємницької діяльності

Тема 12. Культура та етика підприємництва

Вивчення даної дисципліни сприяє орієнтуванню студентів стосовно спеціалізації на подальших курсах. Теоретичні знання разом із практичними заняттями забезпечать більшу професійну зорієнтованість студентів, безперервність процесу навчання і його взаємозв'язок з іншими навчальними предметами курсу.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Семінарські та лабораторні заняття не передбачені. Поза аудиторна робота студента спрямована на самостійну роботу з джерелами літератури, виконання бізнес-плану за тематикою дисципліни. Самостійна робота студентів спрямована на пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка до контрольної роботи та тестових завдань, які виконуються в аудиторії. Зміст самостійної роботи складається з вивчення лекційного матеріалу, написання бізнес-плану по аналізу підприємницької діяльності за темою, завершення роботи та підготовка до заліку.

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ДИСЦИПЛІНИ

Програмою дисципліни «Економіка та менеджмент в архітектурі» передбачено виконання 1-го курсового завдання. Мета завдання полягає в розробці бізнес-плану який вибирає для себе бакалавр. Під час виконання цього завдання студенти закріплюють знання з дисципліни. Завдання передбачають закріплення методології комплексного та системного підходу задля вирішення бізнес-задач. На даному етапі навчання акцентується задача створення цілісної бізнес концепції, задля чого розглядаються класичні приклади розробки та реалізації бізнес-планів. Також увага приділяється проведенню поглибленого аналізу ситуації з виконанням прогностичної схеми-моделі функціонування об'єкту бізнес-проекту. На підсумкову оцінку суттєво впливає склад і якість виконання бізнес-проекту.

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ДИСЦИПЛІНИ

Програмою передбачено виконання 1-го курсового завдання. Мета завдання полягає в підготовці бізнес-плану на обрану тему. Під час виконання цього завдання студенти закріплюють знання з дисципліни.

Завдання передбачають закріплення методології комплексного та системного підходу для вирішення бізнес задач.

У результаті навчання студент зможе: забезпечити підготовчий, виробничий та пост-виробничий етапи виробництва творів різних видів, жанрів, стилів; планувати і організувати роботу колективу для виконання професійних завдань; оформлювати виробничу документацію; розуміти фінансово-адміністративні принципи організації мистецьких заходів, діяльності виробничих колективів та інших закладів аудіовізуальної сфери; приймати ефективні рішення на основі релевантних даних із застосуванням сучасних методів і засобів прийняття рішень, у тому числі багатокритеріальних рішень в умовах невизначеності.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтвержені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та під час складання заліку відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, публікації тез, при виконанні контрольної роботи, складанні заліку). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час складання заліку помічено, що студент використовує чужі конспекти — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1-й тижд	1	Поняття, сутність бізнесу та підприємництва	1	Тестові завдання	Виконується самостійно в аудиторії, письмово
	2	Загальна характеристика підприємницької діяльності	1		
	3	Підприємець та його ділові якості	1		
2-й тижд		Семінарське заняття за темами	3		
3-й тижд	4	Державне регулювання підприємницької діяльності	1		
	5	Основні кроки підготовки до початку бізнесової діяльності	1		
	6	Ринок та конкуренція у системі підприємництва	1		
4-й тижд		Семінарське заняття за темами	3		

5-й тижд		Контрольна робота №1		
6-й тижд	7	Реєстрація підприємницької діяльності	1	
	8	Організація виробництва товару/послуги	1	
	9	Методи пошуку фінансових та трудових активів	1	
7-й тижд		Семінарське заняття за темами	3	
8-й тижд	10	Ціноутворення	1	
	11	Оподаткування підприємницької діяльності	1	
	12	Культура та етика підприємництва	1	
9-й тижд		Семінарське заняття за темами	3	
10-й тижд		Контрольна робота №2	3	Контрольна робота у вигляді реферату, захищається протягом семестру.

МЕТОД КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.

В якості методу поточного контролю знань використовуються контрольне опитування за результатами вивчення теоретичного курсу та перевірка знань за результатами підготовки реферату.

Формою проведення контрольного опитування є усна відповідь на вибіркові контрольні питання за темами, що входять до теоретичного розділу дисципліни.

Методом завершального контролю знань є залік.

Залік провадиться у формі усної відповіді на вибіркове питання за однією з тем лекційного курсу та здачі практичного завдання (бізнес-план).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування, практична та самостійна робота

Теоретична частина		Практична робота	Підсумковий залік	Сума
T: 1 – 5	T:6 –12	T: 1 - 12		
10	10	50	30	100
Всього балів				100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно,	незадовільно,

		з можливістю повторного складання	з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання
90-100	A	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
82-89	B	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
75-81	C	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
64-74	D	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
60-63	E	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
35-59	FX	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
0-34	F	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).

СИСТЕМА БОНУСІВ

При виставленні підсумкової оцінки за курс передбачена можливість додаткових балів, у тому числі: за творчу активність студента під час проведення практичних занять, що наочно проявилось в оригінальних проектних та інноваційних пропозиціях (1-3 бали), участі в Олімпіаді, конкурсі, виставці, студентській конференції, конкурсі студентських наукових робіт, написання рефератів (5–7 балів), пошук грантів(3-5 балів). Максимальна кількість балів - 10.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На проведення занять розповсюджуються загально прийняті норми і правила поведінки, затверджених положеннями про Вищу школу. Вітається власна думка студентів з теми заняття, активне обговорювання проектних проблем, аргументоване відстоювання авторської позиції. Разом із тим під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, у тому числі користування мобільними телефонами для розмов, запізнення на заняття без поважних причин, не реагування на зауваження викладача. У разі хвороби або іншої важливої причини, викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з деканатом та зав. кафедрою в рамках

існуючого розкладу занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

В умовах пандемії Covid-19 можливо застосування особливих форм навчального процесу, у тому числі в режимі On-line консультацій та відео-конференцій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Heyne P. T. The Economic Way of Thinking - Prentice Hall, 2018. - 551 p.
2. Бізнес. Січень-березень 2021 р. - Український Бізнес Хаб. 2021. 102 с.
3. Вайнерчук Г. Вони всіх зробили! Як великі підприємці побудували свої імперії і як повторити їхній успіх. – Vivat. 2019. 288 с.
4. Гілл Н. Думай і багатій / Наполеон Гілл ; пер. з англ. М. Сахно. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. – 256 с.
5. Голмс Ч. Ідеальна машина продажів. – Фабула. 2019. 288 с.
6. Грін Р. 48 законів влади. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля". 2017. 608 с.
7. Каличева Н. Є., Масан В. В., Старцев Д. С. Вплив технікотехнологічних інновацій на ефективний розвиток підприємства. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Т. 29 (68). № 5. С. 51-54
8. Клей А., Філіпс К. М. Економіка бунтівників. Уроки креативності від піратів, гакерів, бандитів та інших неформальних підприємців. - #книголав. 2018. 272 с.
9. Кох Р. Принцип 80/20 та 92 інших фундаментальних законів природи. Наука успіху - КМ-БУКС. 2019. 360 с.
10. Кремадес А. Мистецтво фандрейзингу – Фабула. 2019. 208 с.
11. Кузьмін О., Мельник О., Дідик А., Лемішовський В., Ганас Л. Управління виробничими запасами на підприємствах. Концептуальні, методологічні та прикладні засади. – Априорі. 2017. 144 с.
12. Слі Т. What's Yours is Mine. Against the sharing economy. – Scribe. 2017. 240 с.
13. Сміт Д. Думати, як підприємець. - КМ-БУКС. 2021. 224 с.
14. Сорос Дж. Відкрите суспільство. Реформування глобального капіталізму – пер. А. Пітик, К. Грицайчук – Фоліо, 2018
15. Тіль Г., Блейк П. Zero to One. Notes on Start Ups, or How to Build the Future. - Ebury Press. 2018. 224 с.
16. Траут Дж., Рівкін С Диференціюйся або помри. – Фабула. 2019. 240 с.

Допоміжна:

1. Гетьман О., Шаповал В. Економіка підприємства. - Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
2. Гринчуцький В., Карапетян Е., Погріщук Б. Економіка підприємства. - Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.
3. Круш П., Макалюк І. Управління трансакційними витратами промислових підприємств. Методологія і практика. – Кондор. 2019. 300 с.
4. Любенко Н. Фінанси підприємств. - Центр навчальної літератури. 2019. 264 с.
5. Михальська О., Швець В. Управлінський облік та аналіз виробничих витрат. – Кондор. 2018. 228 с.
6. Нерода-Березка К., Підчоса О. Мережі створення знань багатонаціональних підприємств - Центр навчальної літератури. 2021. 260 с.
7. Новаківський І., Грибик І., Смолінська Н. Інформаційні системи в менеджменті. Адаптивний підхід. – Кондор. 2019. 440 с.
8. Харченко Т., Щегда А., Сагайдак Ю., Пашнюк Л. Економіка підприємства: Збірник тестів і задач. - Центр навчальної літератури. 2019. 240 с.

9. Швиданенко Г., Пестрецова-Блоцька О. Бізнес-економіка: 9Z – Віпол. 2018. 216 с.

Інтернет ресурси:

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] - Верховна Рада України; Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція від 02.08.2017) – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Європейська хартія для малого бізнесу Європи. Офіційний переклад – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_860
3. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» № 4618-VI від 22.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
4. Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-інновація „Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства”. – Наказ Держкомстату № 306 від 20.08.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.liga.net.
5. Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні Затверджено ЗУ №2157-III від 21.12.2000. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>.
6. Про банки і банківську діяльність. Закон України 472 від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс] – Верховна Рада України; Закон від 15.05.2003 № 755-IV (редакція від 01.01.2017). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
8. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс] - Мін'юст України. Наказ від 18.11.2016 № 3268/5 (Редакція від 24.07.2017) – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16>.
9. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс] – Верховна Рада України; Закон від Основи підприємництва 469 02.03.2015 № 222-VIII (Редакція від 28.09.2017) – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
10. Про підприємництво [Електронний ресурс] - Верховна Рада УРСР; Закон від 07.02.1991 № 698-XII (Редакція від 05.04.2015) – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
11. Цивільний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: [://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15).